

Kerkdienst 18 oktober 2026 Kogerkerk (5^e zondag van de herfst)

Orgelmuziek

Welkom Stilte Drempelgebed

(gaan staan)

Intochtslied: Psalm 72, vers 1 en 2

Bemoediging

oud.l. Onze hulp is in de Naam van de ENE

gem. *de Heer van hemel en aarde*

oud.l. Eeuwige onze God keer U naar ons toe

gem. *en doe ons leven met hart en ziel*

(gaan zitten)

Zingen: Psalm 72, vers 4 en 7

Kyriegebed

Telkens afgesloten met gezongen kyrie eleison uit Taize

Laten we de Ene om ontferming aanroepen voor de nood van de wereld, voor het lijden van zoveel mensen overal ter wereld. Van onszelf misschien. Elke bede sluiten we af met het gezongen kyrie eleison, ditmaal met een melodie uit Taize. Laten we bidden

O God van onze hoop,
Zie neer dit uur
op hoe wij hier voor U staan,
zie neer op alles
wat we hier naar binnen hebben gebracht.
Onze zorgen om de wereld
leggen we voor U neer:
zoveel kinderen die gedood worden,
zoveel mensen door geweld uit dit leven weggerukt,
zovelen die geen toekomst zien,
geen toekomst hebben,
die enkel maar overleven,
van dag tot dag.
Om hen allen roepen wij tot U....

Zoveel mensen
die geen thuis hebben,
geen bed om op te slapen.
Zovelen
zonder dagelijks brood.
Zoveel kinderen zonder onderwijs,
hun talenten onbenut,
zovelen altijd maar levend in angst.
Om alle pijn, alle gemis,
alle angst en alle verdriet,
roepen wij tot U.....

En dan het lijden van mensen
dichter om ons heen.
De pijn van de zieken,
en de worsteling van mensen
in hun relaties
De eenzaamheid
en het verdriet
van hen die alleen achterbleven,
én ons eigen kleine en grote verdriet,
ons lichaam dat zeer doet misschien,
de zorgen die we ons maken,
om onszelf,
om allen die ons dierbaar zijn.
Om dat alles roepen wij tot U....

Glorialied: Psalm 96a

Inleiding

In de afgelopen weken hebben we zondag na zondag kunnen lezen, hoe Jezus via verhalen kritiek heeft op de geestelijk leiders van zijn land, op de Farizeeën. Hij vergeleek hen met onrechtvaardige pachters, die de oogst niet willen afstaan, of – zoals vorige week – met genodigden die niet naar het Goddelijke bruiloftsmaal komen. Het evangelie eindigde vorige week met de woorden: *Dán gaan de Farizeeërs verder en nemen in beraad hoe zij hem in een woord kunnen verstrikken.* Dat lezen we vandaag. Ze willen Jezus via een strikvraag in de val laten lopen, maar blijken dan zelf in de val te stappen. Maar uiteraard gaat de betekenis van dit Bijbelverhaal veel verder dan alleen maar een verbale woordenstrijd tussen Jezus en de Schriftgeleerden. Het gaat om de vraag die voor alle eeuwen en voor alle mensen geldt: Hoe moeten we leven. Wiens beelddrager willen we zijn. Daarover straks meer. Maar laten we nu eerst – voor we de Schrift openen - bidden, om Gods Geest in ons midden.

Gebied bij de opening van de Schrift

Gij, Enige, onze God
Wees hier vandaag aanwezig
met uw liefde,
Uw kracht, uw ontferming.
Schenk ons uw geest
opdat wij Uw Woord verstaan
en horen wat U ons te doen geeft.
Wijs ons de weg in het leven;
de weg naar een wereld die goed is voor allen.
Schenk ons Uw wijsheid.
Amen

Eerste lezing: Boek, jij bent geleefd (Huub Oosterhuis)

Boek, jij bent geleefd,
zeg ons hoe te leven.
In mijn letters staat geschreven
dat alleen de geest doet leven.
Licht en adem is de geest.
Daarom ben ik neergeschreven:
dat je zonder angst zult leven
wat je leest.

Boek, jij bent geleefd,
zeg ons hoe te leven.
Wou je leven met zovelen,
hier op aarde, moet je delen:
licht en adem, geld en goed.
Wie maar leeft om meer te krijgen
die zal sterven aan zijn eigen
overvloed.

Boek, jij bent geleefd,
zeg ons hoe te leven.
Mozes heeft de weg gewezen,
hoor de woorden der profeten:
licht en adem zal er zijn.
Als je mens wordt zoals Jezus.
Liefde als een mens aanwezig,
wijn van liefde, brood des levens, zoals hij.

Boek, jij bent geleefd,
zeg ons hoe te leven.
Niemand weet hoe jij moet leven,
nergens staat het opgeschreven,
liefde tegen liefdespijn,
vriendschap tegen duizend vrezen,
zoet dat bitter kan genezen,
mens voor mensen, recht en vrede,
licht en adem, heel veel leven,
mag je zijn.

Vrouw, waar is je broer?
mens, waar is je zusje?
‘t Meeste van een mensenleven
wordt het minste opgeschreven:
hoe zij trouw zijn aan elkaar.
Lijden, sterven, liefde leren,
zouden wij dat ook proberen,
werd het waar.

Tussenzang: Lied 326 Van ver, van oudsher aangereikt, vers 1, 2, 4 en 5

Tweede lezing: Matteus 22; 15 – 22 (NBV 21)

Nu trokken de farizeeën zich terug om te overleggen hoe ze Hem met een uitspraak in de val konden lokken. Ze stuurden enkele van hun leerlingen samen met een aantal herodianen naar Hem toe, met de vraag: ‘Meester, wij weten dat U oprecht bent en in alle oprechtheid onderricht geeft over de weg van God. U trekt u niets aan van het oordeel van anderen, want U ziet niemand naar de ogen. Zeg ons daarom wat U vindt: is het toegestaan de keizer belasting te betalen of niet?’ Maar Jezus had hun boze opzet door en zei: ‘Waarom stelt u Me op de proef, huichelaars? Laat Me eens een belastingmunt zien.’ Ze reikten Hem een denarie aan. Hij vroeg hun: ‘Van wie is dit een afbeelding en van wie is het opschrift?’ Ze antwoordden: ‘Van de keizer.’ Daarop zei Hij tegen hen: ‘Geef dan wat van de keizer is aan de keizer, en geef aan God wat God toebehoort.’ Ze waren zeer verbaasd toen ze dit hoorden. Ze lieten Hem met rust en gingen weg.

Zingen: Lied 422 Laat de woorden die we hoorden

Overweging

Ik weet niet hoe het u vergaat, maar er zijn nogal wat zaken waarvan ik eigenlijk niet zo goed weet wat ik er van moet vinden. Waarin ik twijfel en me in diverse, soms tegengestelde, standpunten wel kan vinden.

Ik weet bijvoorbeeld niet goed wat ik vind van de Nieuwe Vredesbeweging die tegen al die miljarden uitgaven voor defensie is en onlangs demonstreerde met leuzen als ‘stop de oorlogskoorts’ en ‘ik ben voor vrede’. Natuurlijk ben ik ook voor vrede, maar ik weet niet of dat zonder al dat extra geld voor bewapening gaat. Zijn de vredesactivisten inderdaad naïevelingen zoals wordt gezegd, of hebben ze een punt? Ik weet het niet.

Zo weet ik ook niet goed wat ik vind van onze Nederlandse opstelling ten opzichte van vluchtelingen. Dat het menswaardiger moet en ruimhartiger moet, lijkt me duidelijk, maar we kunnen toch niet iederéén die hier asiel zoekt opnemen. Waar ligt dan grens?

In mijn werk in Oostergouw had je ook van die vragen. Toen de wet Zorg en dwang werd aangenomen, werd bepaald dat ook mensen met ernstige dementie niet meer opgesloten mochten worden, maar dat deuren open moesten blijven. Daar was veel voor te zeggen natuurlijk, maar met allerlei zorgverleners dacht ik ook: Wat nu als mensen gaan dwalen. Naar buiten gaan zonder jas. Ergens vallen waar niemand hen vindt. Ik weet het niet.

En zo kan ik nog wel even doorgaan. Het hele leven, de hele maatschappij is vol van dit soort dilemma's waar geen eenvoudige antwoorden op te geven zijn. In hoeverre moet je de doodswens van jongeren met een psychiatrische aandoening serieus nemen? In hoeverre moet je de wens van vrouwen (en mannen) om in hun gezonde lichaam te laten snijden serieus nemen. Ik vind het allemaal maar ingewikkeld.

Daarom sprak dat gedicht van Oosterhuis me zo aan met daarin die verzuchting aan dat boek, aan de Bijbel: Zeg ons hoe te leven. Zeg ons wat te doen, welke keuzes de goede zijn.

Maar ook de bijbel geeft geen gemakkelijke antwoorden, of zoals Oosterhuis dicht: Niemand weet hoe jij moet leven, nergens staat het opgeschreven,

Ook Jezus wordt in het evangelie van vandaag voor zo'n dilemma gesteld. 'Is het geoorloofd de keizer belasting te betalen of niet?' Nu heeft deze vraag wel een andere oorsprong. Want de bedoeling van de Farizeeën die hem deze vraag stellen, is niet om een antwoord te krijgen op een levensvraag, maar om Jezus in de val te lokken. In de afgelopen weken hebben we kunnen lezen en horen, hoe hard Jezus te keer kon gaan tegen hen. Hoeveel kritiek hij op hen, de geestelijk leiders van het volk, heeft. De Farizeeën zijn het blijkbaar zat en daarom sturen de Farizeeën niet alleen een paar van hun eigen leerlingen naar Jezus toe, maar ook een aantal Herodianen.

Herodianen en Farizeeën, dat moet ik even uitleggen, waren eigenlijk elkaars tegenpolen. De Herodianen stonden bekend als aanhangers van de Romeinse keizer. Ze waren doodsbang dat de keizer zou ingrijpen als het volk in opstand komt. 'Gehoorzaam nu maar'; dat is hun devies. De Farizeeën daarentegen zijn, omdat ze willen leven volgens de letter van de Joodse Wet, vol bedenkingen tegen de Romeinse overheersing.

'Is het geoorloofd de keizer belasting te betalen of niet?', vragen ze Jezus. Ze willen 'ja' of 'nee' horen. Ze geven Jezus geen enkele ruimte om zijn antwoord af te zwakken of te nuanceren. Want precies hierin namelijk ligt hun val. Zegt Jezus namelijk 'ja', 'ja, het is geoorloofd belasting te betalen', dan is Hij op de hand van de Romeinen en krijgt hij het aan de stok met de velen die zich verzetten tegen de Romeinen. Maar zegt Hij 'nee', dan pleegt Hij verraad aan de keizer en dat is een prima reden om hem op te pakken. Ze lachen alvast in hun vuistje, de Farizeeën en Herodianen, hier zal hij toch niet onderuit kunnen komen.

Maar natuurlijk komt Jezus dat wel. Mattheus zou Mattheus niet zijn als hij niet zou beschrijven hoe Jezus ook hierin superieur is aan zijn tegenstanders. En hoe hij op zijn beurt zijn tegenspelers in hun hemd zet. "Laat me eens een belastingmunt zien", zegt hij tegen hen. En wat gebeurt? Ze laten hem direct zien; die munt met daarop het beeltenis van keizer Tiberius en de woorden 'Divus augustus' wat wil zeggen 'de keizer is goddelijk'.

Zo'n munt bij je dragen, dat was godslastering voor elke rechtgeaarde Jood. Immers, er is er maar één goddelijk, en dat is God zelf. "Ik ben de Ene en anders geen, buiten mij is niemand God ", klinkt het elders in de bijbel. Maar deze Farizeeën en Herodianen hebben het beeld van die andere god, het beeld van de keizer, gewoon in hun zak.

In het boek Genesis lezen we: "En God scheidt de mens naar zijn beeld, naar het beeld van God heeft Hij hem geschapen".

Nu hebben we die zin waarschijnlijk al heel vaak gehoord. Zo vaak dat we er niet eens meer van op kijken. Maar als je er goed naar luistert, betekent het heel wat. Want het gegeven dat wij geschapen zijn als beeld van God is niet alleen maar een constatering, dat wij op God lijken en God op ons. Het is vooral en allereerst een programma, een opdracht. Mens, je bent beeld van God, dus doe ook zo, gedraag je ook zo. Wees voor elkaar zo goed als God. Dat is het programma dat ons met de schepping is meegegeven, de opdracht voor ons leven; om beelddrager van God te zijn.

En juist hierom draait het in het gesprek van Jezus met de Farizeeën en de Herodianen. Van wie ben jij beelddrager? Wiens beeld draag je met je mee? Draag je het beeld van God met je mee, of dat van de keizer. Draait je leven om macht en rijkdom of om recht en liefde. Om wereldse macht of om Gods Rijk? Hoe wil jij leven?

Op het moment dat Jezus' tegenspelers een belastingmunt uit hun zak halen, een munt met daarop het beeld van de keizer zelf, op dat moment laten ze zich ongenadig kennen. Het is nu wel duidelijk voor wie zij staan.

Maar dan Jezus reactie: "Geef dan wat van de keizer is aan de keizer is en geef aan God wat God toebehoort." Die is niet een twee drie duidelijk. Wat betekent hij eigenlijk? Vaak genoeg in de geschiedenis is deze uitspraak misbruikt. Zoals de Duitse keizer deed in 1914, toen hij jonge jongens ronselde voor zijn oorlog gebruikmakend van juist deze uitspraak: Geef aan mij, de keizer maar soldaten, wat dat komt mij toe.

En we zien datzelfde— al of niet met een directe verwijzing naar Jezus' woorden — tot in onze tijd aan toe. Keizers (presidenten meestal) die denken,

dat zij kunnen beslissen over het leven van hun mensen, over geld en goed van hun volk.

Maar wat is eigenlijk echt van de keizer? In en door het onderzoek dat koning Willem Alexander heeft laten uitvoeren is weer eens extra duidelijk geworden, hoe onze rijkdom en weelde voor een groot deel gebouwd is op de uitbuiting van anderen.

Wat is echt van de keizer als deze keizer al wat hij heeft, verkregen heeft door speculatie, door geweld en onderdrukking; ten koste van de minsten? En misschien moet ik het nog verder trekken: Wat is echt van óns, als onze welvaart uiteindelijk verkregen is door oneerlijke handel, uitbuiting van anderen. En helaas is dat nog altijd aan de orde van de dag.

Is uiteindelijk niet alles van God, die hemel en aarde heeft gemaakt. Aan alles wat werkelijk van waarde is, kan geen keizer, geen rijke iets af doen. Zij kunnen geen plant laten groeien, geen kind geboren laten worden, geen liefde doen bloeien.

Nee, de kern van ons leven, de richting van ons leven – Jezus is er heel duidelijk in – is dat we aan God geven wat van God is.

Nu weten we niet zoveel van God. Wat we van God weten is dat in de bijbel God altijd wordt neergezet als degene die opkomt voor zwakken en kleinen, voor vluchtelingen, ballingen, voor mensen zonder stem. En vooral ook als een God die wil dat wij ook zo doet. Die van ons vraagt om Zijn beelddrager te zijn. Die ons voortdurend oproept: Dat wij solidair zijn met elkaar, dat we elkaar dragen en troosten en recht doen.

Dat is misschien wel het enige en in ieder geval het belangrijkste dat we aan God kunnen geven. De enige manier waarop wij God kunnen dienen. Het is, zegt Jezus, de enige manier waarop we oprecht kunnen leven.

En natuurlijk zijn daarmee zijn de dilemma's die wij tegen komen in ons leven, in deze wereld van vandaag, niet opgelost. Daarmee is het antwoord op vele vragen nog steeds niet eenvoudig. Hoe moeten we ons tegenover Rusland opstellen? Welke vluchtelingen laten we wel toe en wie niet? Hoe vrij moet je demente mensen laten? Daar zijn geen simpele oplossingen voor.

Maar Jezus geeft ons vandaag wel een maatstaf mee, een richtsnoer. Want 'aan God geven wat van God is', dat is toch niet anders dan dat niet geld, niet macht, onze richtsnoer in het leven hoort te zijn (zoals het helaas veel te vaak wel is) maar dat wij er allereerst zorg voor dragen dat ieder mensenkind, juist als ze broos of kwetsbaar zijn, tot zijn recht komt en menswaardig leven mag. Of het nu zieke Palestijnse kinderen zijn, kwetsbare vluchtelingen, gewortelde

kinderen, mensen met dementie of nog heel anders. En natuurlijk, als we voor hen kiezen, gaat ook ten kosten van onze eigen welvaart en onze eigen comfort. Maar steeds opnieuw klopt die ene vraag aan ons gehoorbeen: Vrouw, waar is je broer? Mens, waar is je zusje? Waar wij trouw zijn aan elkaar – en volgens Oosterhuis is dat ‘het meeste van een mensenleven’; laten we dat bij alle narigheid toch vooral onthouden – waar wij trouw zijn aan elkaar wordt het waar.

Amen

Orgelmuziek

Zingen: Lied 992 Wat vraagt de Heer nog meer van ons

Mededelingen en Inzameling van de gaven - Orgelmuziek

Dank- en voorbeden *telkens afgesloten met acclamatie Heer, hoor ons bidden*

Wij bidden de voorbeden.

Laten wij bidden:

Enige, eeuwige God,
die ons geschapen en gewild heeft,
die ons bedoeld hebt
om er te zijn voor elkaar,
tot U bidden wij,
om dagen van morgen,
om toekomst voor allen.

Wij bidden U
voor allen die leven
onder geweld en terreur.
De mensen, de kinderen in Gaza,
in Oekraïne, Soedan en Jemen,
en op zoveel plekken meer.
We bidden voor de armen in deze wereld;
voor hen die niets hebben,
nooit iets hebben gehad.
Dat wij niet onverschillig zijn.
Dat we delen en streven naar vrede.
Daarom bidden wij.

Voor alle kwetsbare mensen
bidden wij.
Voor allen die de kracht niet hebben
te zorgen voor zichzelf.
Die afhankelijk zijn
van de zorg van anderen.
Voor ouderen in verpleeghuizen,
voor kinderen, zieken en gehavenden,
Dat wij doen waarvoor wij bestemd zijn.
Dat wij zorg dragen voor hen.
Daarom bidden wij..

Bij alles wat gebeurt,
schrikwekkend, mensonwaardig,
nu hier, dan daar –
leer ons aandacht hebben
voor wat ook gebeurt
en geschiedenis maakt.
Trouw die gedaan wordt,
gerechtigheid die volbracht wordt.
Mensen die vrede stichten en
zich inzetten ten einde toe.
Dat wij onze ogen en onze oren open houden
voor die wereld die te zien is.
Daarom bidden wij...

Wij bidden U voor
deze Kogerkerkgemeente
Dat zij elkaar mogen bemoedigen en sterken,
dat zij er zijn voor elkaar
in vreugde en verdriet.
Wij bidden U voor de zieken;
dat er goed voor hen gezorgd mag worden;
dat zij kracht vinden en troost.
En voor wie een geliefd mens
verloren aan de dood:
Om warmende handen en troostende schouders.
Om Uw nabijheid in mensen.

Wij bidden U voor wie en wat wij gevraagd zijn te bidden

(intenties)

En in de stilte van ons hart

bidden wij U voor dat wat geen ander voor ons zeggen kan.

(stilte)

Zo bidden wij U ook met de woorden die Jezus zelf ons heeft geleerd

Onze Vader

Onze Vader die in de hemelen zijt,

Uw naam worde geheiligd

Uw koninkrijk kome

Uw wil geschiede, gelijk in de hemel zo ook op aarde

Geef ons heden ons dagelijks brood.

En vergeef ons onze schulden zoals ook wij onze schuldenaars vergeven.

En leid ons niet in verzoeking

maar verlos ons van de boze

Want van U is het koninkrijk

en de kracht en de heerlijkheid

in eeuwigheid.

Amen.

gaan staan)

Slotlied: 978 Aan U behoort, o Heer der Heren

Wegzending en zegen

Om nog een keer Oosterhuis te citeren:

Vrouw, waar is je broer?

mens, waar is je zusje?

't Meeste van een mensenleven

wordt het minste opgeschreven:

hoe zij trouw zijn aan elkaar.

Lijden, sterven, liefde leren,

zouden wij dat ook proberen,

werd het waar.

Zegene ons daartoe de Eeuwige

De Levende zegene en behoede u,

De Levende doe zijn Aangezicht over u lichten

en zij u genadig.

De Levende verheffe haar aangezicht over u,

en geve u vrede. Amen